

**A economía galega
no ano 2018**

1

María Bastida Domínguez

Santiago Lago Peñas

Alberto Vaquero García

Capítulo 1. A ECONOMÍA GALEGA EN 2018

1.1. contorna internacional e estatal

1.1.1. Contorna internacional

O obxectivo deste capítulo é analizar a situación da economía galega no ano 2018, en perspectiva estatal e internacional.

No cadro 1.1 figuran os índices de variación do PIB, os prezos e as taxas de desemprego en China, EE UU, OCDE, UE, UEM no último sexenio (2013-2018). No caso da UE indícanse os datos dos cinco Estados con maior PIB: Alemaña, Reino Unido, Francia, Italia e España.

No ano 2018 seguiu a recuperación económica no conxunto da OCDE. Pola súa banda, a economía chinesa acadou un crecemento do 6,6%. En 2018 a UE, a UEM e a OCDE viron aumentar o seu PIB: 2,0%, 1,8% e 2,4%, respectivamente, aínda que con menores incrementos que no ano 2017 (2,5%, 2,5% e 2,6%, respectivamente).

Cadro 1.1

Economía internacional: % de variación do PIB, IPC e taxa de paro. 2013-2018

Período	OCDE	Unión Europea							EEUU.	China
		Total UE	UEM	España	Alemaña	Francia	Italia	Reino Unido		
PIB⁽¹⁾										
2013	1,2	0,3	-0,2	-1,7	0,4	0,7	-1,8	2,2	1,5	7,7
2014	1,9	1,4	0,9	1,4	1,6	0,2	-0,3	2,9	2,4	7,3
2015	2,5	2,2	2,0	3,4	1,5	1,0	0,9	2,3	2,9	6,9
2016	1,8	1,9	1,8	3,2	1,9	1,1	1,1	1,8	1,6	6,7
2017	2,6	2,5	2,5	3,0	2,5	1,9	1,7	1,8	2,2	6,8
2018	2,4	2,0	1,8	2,6	1,4	1,6	0,7	1,4	2,9	6,6
Taxa de desemprego										
2013	7,9	10,8	12,0	26,1	5,2	10,3	12,1	7,6		4,0
2014	7,4	10,2	11,6	24,4	5,0	10,3	12,6	6,1		3,6
2015	6,8	9,4	10,9	22,1	4,6	10,4	11,9	5,3	5,3	3,4
2016	6,3	8,6	10,0	19,6	4,2	10,0	11,7	4,8	4,9	3,1
2017	5,8	7,6	9,1	17,2	3,8	9,4	11,3	4,3	4,3	2,8
2018	5,3	6,8	8,2	15,3	3,4	9,0	10,6	4,1	3,9	2,4
IPC⁽²⁾										
2013	1,6	1,5	1,4	1,5	1,6	1,0	1,2	2,6	1,5	2,7
2014	1,7	0,6	0,4	-0,2	0,8	0,6	0,2	1,5	1,6	2,0
2015	0,6	0,0	0,0	-0,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,4
2016	1,1	0,3	0,2	-0,3	0,4	0,3	0,0	0,6	1,3	2,0
2017	2,2	1,7	1,5	2,0	1,7	1,2	1,3	2,7	2,1	1,6
2018	2,6	1,9	1,8	1,7	1,9	2,1	1,2	2,5	2,4	2,1

(1) En porcentaxe de variación interanual, a prezos constantes.

(2) Índices harmonizados de prezos de consumo nos Estados da UE.

Fonte: BCE, OCDE.

No que atinxe á variación porcentual de índice de prezos ao consumo (IPC), cabe salientar en 2018:

- O incremento do nivel dos prezos dos bens e servizos, tanto na UE (1,9%) como en EE UU (2,4%).

- A suba do IPC (2,6%) para o conxunto da OCDE.
- A menor suba do IPC en España (1,7%) respecto de 2017.

1.1.2. Contorna estatal

No período 2001-2007 España foi o país que máis creceu da UE e da OCDE. A situación mudou radicalmente a partir de 2008, pola Gran Recesión. España tivo en 2018 o segundo maior crecemento económico dos dez ámbitos territoriais recollidos no cadro 1.1, só despois de China e os EE UU.

No que ten que ver coa taxa de desemprego, en España en 2018 foi do 15,3%, 1,9 puntos porcentuais menos que no 2017, pero continúa a duplicar a media da UE28 (6,8%), rexistrando case o triplo que no conxunto da OCDE (5,3%) e case o cuádruplo que en EE.UU (3,9%). España segue a ser, xunto coa economía helenica, o país da UE cunha maior taxa de paro en 2018.

O cadro 1.2, que recolle unha visión comparativa do crecemento económico dende 2007 a 2018 en Galicia e España, amosa que:

- No cuatrienio 2007-2010 subiu máis o PIB en Galicia todos os anos (ou baixou menos, no caso de 2009).
- No bienio 2011-2012 o PIB en Galicia baixou máis que a media estatal.
- En 2013 foi mellor o comportamento do PIB en Galicia. En 2014 recupera o ritmo positivo de crecemento, aínda que por baixo do resultado a nivel estatal, e a partir do 2015 comeza a recuperarse notablemente, acadando en 2018 un crecemento lixeiramente maior (2,8%) que a media estatal (2,6%).

Cadro 1.2

Porcentaxes de variación anual do PIB real⁽¹⁾. Galicia e España. 2007-2018

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Galicia	4,3	1,5	-3,6	0,2	-1,3	-2,7	-0,7	0,4	2,4	3,1	3,1	2,8
España	3,8	1,1	-3,8	0,0	-1,0	-2,6	-1,7	1,4	3,4	3,3	3,1	2,6

(1) Os valores do PIB estatal dos anos 2011a 2014 foron recalculados polo INE en setembro de 2015 e baixaron respecto do cálculo anterior nos anos 2011a 2013.

Fonte: INE e IGE.

Os datos para 2018 da Contabilidade rexional de España, e que figuran no cadro 1.3 amosan que:

- Galicia (2,7%) acadou un crecemento económico lixeiramente maior que a media estatal (2,6%), similar a Castela e León.
- Só tres comunidades autónomas (CC.AA.) rexistraron subas do PIB maiores que Galicia: Cantabria (3,4%), Madrid (3,7%) e Navarra (3,0%).

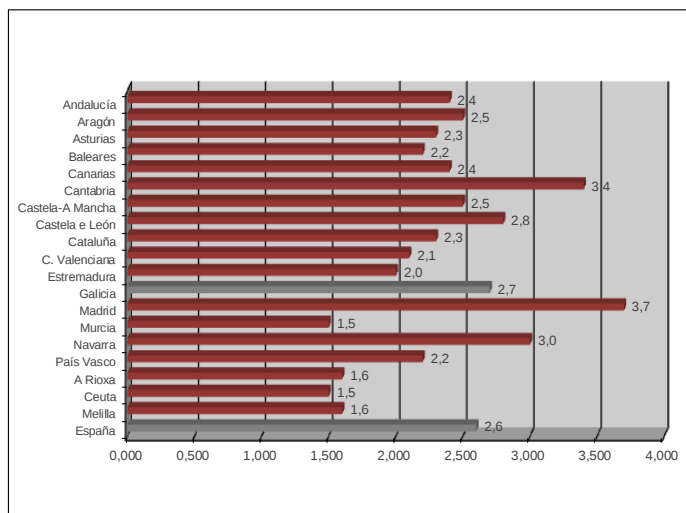
- Noutro extremo, Murcia e a cidade autónoma de Ceuta (ambas cun 1,5%) rexistraron o menor crecemento económico.
- Estremadura, Murcia, A Rioxa, e as cidades autónomas de Ceuta e Melilla tiveron en 2018 subas do PIB inferiores á media da UE (2,0%).

Cadro 1.3

Tasa de crecemento⁽¹⁾ do PIB. Por CC.AA. 2018

	2018
Andalucía	2,4
Aragón	2,5
Asturias	2,3
Baleares	2,2
Canarias	2,4
Cantabria	3,4
Castela-A Mancha	2,5
Castela e León	2,8
Cataluña	2,3
C. Valenciana	2,1
Estremadura	2,0
Galicia	2,7
Madrid	3,7
Murcia	1,5
Navarra	3,0
País Vasco	2,2
A Rioxa	1,6
Ceuta	1,5
Melilla	1,6
España	2,6

(1) En termos de volume.
Fonte: INE, Contabilidade rexional de España.

O cadro 1.4 recolle os datos do PIB por habitante. A información presentada reflicte que en 2018:

- O PIB per cápita foi en Galicia de 23.294 euros, por baixo da media estatal (25.854 euros). Nove CC.AA. estiveron por riba neste indicador económico e sete por baixo (máis as dúas cidades autónomas).
- Madrid (34.916 euros), País Vasco (34.079 euros), Navarra (31.809 euros) e Cataluña (30.769 euros) foron, igual que nos últimos anos, as de maior PIB por habitante.
- Estremadura (18.174 euros) e Andalucía (19.132 euros) seguen a ser as CC.AA. cun PIB por habitante máis baixo. Nesta lista tamén hai que incluír as dúas cidades autónomas (Ceuta con 20.032 euros e Melilla con 18.482 euros).

Cadro 1.4

**PIB por habitante en euros.
Por CC.AA. 2018**

	2018
Madrid	34.916
País Vasco	34.079
Navarra	31.809
Cataluña	30.769
Aragón	28.640
A Ríoxa	26.833
Baleares	26.764
España	25.854
Castela e León	24.397
Cantabria	23.817
Galicia	23.294
Asturias	23.087
C. Valenciana	22.659
Murcia	21.134
Canarias	21.031
Castela-A Mancha	20.645
Ceuta	20.032
Andalucía	19.132
Melilla	18.482
Extremadura	18.174

A posición relativa en PIB per cápita de cada comunidade e cidade autónoma, recollida no cadro 1.5, reflicte que no ano 2018:

- Galicia quedou un 9,9% por baixo da media estatal.
- No nivel superior, Madrid superou nun 35,1% á media española e o País Vasco, nun 31,8%.
- No baixo da media estatal aparecen Ceuta (22,5%), Andalucía (26,0%), Melilla (28,5%) e Extremadura (29,7%).

Cadro 1.5

Relación do PIB per cápita das CC.AA. respecto do estatal. 2017-2018

	2017 %	2018 %
Madrid	35,2	35,1
País Vasco	32,4	31,8
Navarra	23,7	23,0
Cataluña	19,7	19,0
Aragón	9,6	10,8
A Ríoxa	4,2	3,8
Baleares	3,1	3,5
Castela e León	-5,8	-5,6
Cantabria	-9,9	-7,9
Galicia	-10,0	-9,9
Asturias	-11,8	-10,7
C. Valenciana	-11,8	-12,4
Murcia	-17,7	-18,3
Canarias	-18,3	-18,7
Castela-A Mancha	-21,3	-20,1
Ceuta	-21,9	-22,5
Andalucía	-26,1	-26,0
Melilla	-28,2	-28,5
Estremadura	-30,9	-29,7

A perspectiva estática do cadro 1.5 complementámola co cadro 1.6, que recolle a evolución comparativa do PIB por habitante en Galicia e España no período 2008-2018, isto é, o valor cada ano da porcentaxe de Galicia sobre a media estatal.

Compróbase que:

- O PIB per cápita de Galicia no 2018 (23.294 euros) medrou por quinto ano consecutivo e tivo o maior crecemento en valor absoluto do período analizado, superando xa o acadado antes da última crise económica.
- Galicia recortou en 2,7 décimas a diferenza coa media estatal dende 2008 a 2018, ata situarse este último ano no 90,1% da media estatal.

Cadro 1.6

PIB por habitante (en euros). Galicia e España. 2008-2018⁽¹⁾

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Galicia	21.226	20.490	20.574	20.143	19.533	19.508	19.706	20.660	21.363	22.404	23.294
% Galicia/España	87,4	88,0	88,6	87,9	87,9	88,6	88,2	88,7	88,7	89,4	90,1

(1) Datos definitivos ata 2014, provisionais en 2015 e 2016, avance en 2017 e primeira estimación en 2018.

Fonte: INE, Contabilidade rexional de España.

A avaliación da dinámica do PIB por habitante en Galicia en comparanza coa media da UE reflicte o proceso de converxencia (ou de diverxencia) dos dous ámbitos territoriais. Ao fío do cadro 1.7, Galicia avanzou ininterrompidamente dende 2006 a

2009 a porcentaxe que supoñía o seu PIB por habitante respecto á media da UE, e o proceso de converxencia dese cuadrienio freouse de súpeto coa Gran Recesión, e entre 2010 a 2013 ampliouse a diverxencia. A partir de 2014 a situación mellora, ata situarse en 2017 no 82,3%. Tal e como se constata no cadro 1.7, a porcentaxe de PIB por habitante na comunidade galega foi avanzando ininterrompidamente respecto da media da UE dende o ano 2006 a 2009. A Gran Recesión freou de súpeto este proceso de converxencia e a partir deste ano a diverxencia foi ampliándose dende 2010 a 2013.

Cadro 1.7

Evolución do PIB por habitante⁽¹⁾. Galicia/ UE. 2005-2017

	2005	2016	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
%PIB Galicia/UE	83,3	86,6	88,1	88,5	88,6	85,1	81,3	79,7	79,1	79,3	80,7	80,9	82,3

(1) En paridade de poder adquisitivo. Media do PIB por habitante da UE=100; dentro da UE 27 ata o ano 2011e da UE 28 despois.
Fonte: Eurostat.

Pola súa banda, o cadro 1.8 reflicte que:

- España avanzou no ano 2006 en porcentaxe de PIB por habitante respecto da media da UE, pero de 2008 a 2013 ampliouse cada ano a diverxencia.
- Os anos 2006 (cun 103,2%) e 2013 (cun 89,6%) marcan os niveis máximo e mínimo, respectivamente, da posición relativa de España na UE en PIB per cápita.
- En 2017 o indicador supón xa o 92,0%, mostrando unha significativa recuperación, o que o sitúa moi preto do valor de 2011.

Cadro 1.8

Evolución do PIB por habitante⁽¹⁾. España/ UE. 2005-2017

	2005	2016	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
%PIB España/UE	100,4	103,2	103,1	101,1	100,4	95,7	92,4	91,0	89,6	90,2	90,7	91,1	92,0

(1) En paridade de poder adquisitivo. Media do PIB por habitante da UE=100; dentro da UE 27 ata o ano 2011e da UE 28 despois.
Fonte: Eurostat.

Case todas as CC.AA. experimentaron unha variación negativa en termos de converxencia coa UE entre 2012 e 2017. O cadro 1.9 recolle a variación en 2017 do PIB por persoa por CC.AA. A partir dos datos presentados, pódese salientar que:

- Galicia ocupa o posto décimo.
- Só cinco CC.AA. quedaron en 2017 por riba da media da UE-28 en renda por habitante: Madrid (124%), País Vasco (121%), Navarra (113%), Cataluña (110%) e Murcia (101%).

- As cinco CC.AA. con maior *diverxencia* en 2017 respecto da media da UE-28 en PIB por habitante foron: Estremadura (64%), Andalucía (68%), Castela-A Mancha (73%) e Canarias (75%).

Cadro 1.9

Converxencia coa UE⁽¹⁾. Por CC.AA. 2012-2017

	% variación 2012-2017	% sobre PIB da UE en 2017 ⁽¹⁾
Madrid	0,0	124
País Vasco	2,0	121
Navarra	1,0	113
Cataluña	4,0	110
A Ríoxa	2,0	101
Aragón	1,0	96
Baleares	-2,0	96
España	1,0	92
Castela e León	0,0	86
Cantabria	-1,0	83
Galicia	2,0	82
C. Valenciana	0,0	82
Asturias	2,0	81
Murcia	2,0	76
Canarias	-3,0	75
Castela-A Mancha	0,0	73
Andalucía	0,0	68
Estremadura	2,0	64

(1) En porcentaxe sobre a media do PIB por habitante da UE=100. En paridade de poder adquisitivo.

Fonte: Eurostat.

1.2. Crecemento económico galego

Este epígrafe afonda no estudo do PIB de Galicia no último sexenio, en concreto, faise a análise dende as perspectivas da demanda e máis da oferta, desagregando as compoñentes internas e temporal.

1.2.1. A perspectiva da demanda

A perspectiva da demanda (cadro 1.10) faise a partir da información publicada polo Instituto Galego de Estatística (IGE) nas Contas económicas trimestrais. En 2018 as exportacións de bens e servizos medraron un 3,4%, mentres que as importacións o fixeron un 3,9%.

Neste mesmo ano o gasto en consumo final das Administracións públicas aumentou en Galicia un 1,8%. O gasto dos fogares e institucións sen fin de lucro ao servizo das

familias (ISFLSF) rexistrou un comportamento positivo en 2018 (2,3%). Finalmente, a formación bruta de capital acadou en 2018 un moi bo comportamento (7,0%).

Cadro 1.10

PIB de Galicia. Compoñentes da demanda. 2013-2018

Período	Gasto en consumo final		Formación bruta de capital	Demanda Interna	Exportacións de bens e servizos	Importacións de bens e servizos
	Fogares e ISFLSF	AA. PP.				
2013	-3,0	-0,8	-8,9	-3,7	11,0	4,1
2014	-0,8	-1,2	5,0	0,0	-2,0	-3,8
2015	1,1	1,7	3,5	1,6	2,3	-0,1
2016	1,9	1,5	2,6	1,9	5,0	2,3
2017	1,3	2,4	5,5	2,2	5,0	3,2
2018	2,3	1,8	7,0	2,9	3,4	3,9

Datos en porcentaxe de variación interanual corrixido de estacionalidade e calendario. Os datos dos anos 2014 e 2015 son provisionais.

Os datos dos anos 2017 e 2018 son avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

O cadro 1.11 permite unha análise temporal máis polo miúdo dos compoñentes da demanda. En xeral, as taxas son positivas, mais temos que destacar a redución no último trimestre das exportacións e importacións de bens e servizos, debido ao comportamento da economía internacional, que xa comezou a dar sinais dun menor crecemento.

Cadro 1.11

PIB de Galicia. Compoñentes da demanda. Por trimestres. 2018

Trimestre	Gasto en consumo final			Formación bruta de capital	Demanda Interna	Exportación de bens e servizos	Importación de bens e servizos
	Total	Fogares e SFLSF	AA. PP.				
1T	2,5	2,6	2,0	6,3	3,0	6,8	7,1
2T	2,2	2,2	2,3	8,2	3,1	4,2	5,0
3T	1,9	2,1	1,2	6,7	2,6	4,6	5,1
4T	2,2	2,4	1,8	6,8	2,9	-1,8	-1,4

Datos en porcentaxe de variación interanual corrixidos de estacionalidade e calendario. Os datos dos anos son avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

1.2.2. A perspectiva da oferta

O cadro 1.12 permite analizar a evolución dende a perspectiva da oferta. Neste contexto, en 2018 creceron o sector da construción (6,1%), industria (3,8%) e servizos (2,5%). O menor crecemento foi na agricultura, gandería, silvicultura e pesca (0,9%).

Cadro 1.12**PIB de Galicia. Compoñentes da oferta. 2013-2018**

	Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	Industria	Construción	Servizos
2013	4,4	5,3	-9,7	-0,3
2014	3,6	0,6	-0,6	1,0
2015	1,7	0,9	3,5	3,2
2016	-1,8	5,2	4,2	3,3
2017	1,9	3,2	6,7	3,1
2018	0,9	3,8	6,1	2,5

Datos en porcentaxe de variación interanual, corrixidos de estacionalidade e calendario. Os datos dos anos 2015 e 2016 son provisionais. Os datos dos anos 2017 e 2018 son avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

Esta información pode completarse coa análise temporal máis polo miúdo dos compoñentes da oferta do PIB en Galicia en 2018 por trimestres. Compróbase un lixeiro descenso no crecemento nos últimos dous trimestres en todos os sectores. O mellor comportamento reflíctese no sector servizos e na construción.

Cadro 1.13**PIB de Galicia. Compoñentes da oferta. 2018. Por trimestres**

2018	Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	Industria	Construción	Servizos
1T	0,8	7,0	5,6	2,2
2T	1,5	3,7	6,3	2,7
3T	0,7	2,2	6,6	2,5
4T	0,8	2,4	5,8	2,6

Datos en porcentaxe de variación interanual, corrixidos de estacionalidade e calendario. Os datos son avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

1.2.3. O PIB das provincias galegas

Os últimos datos publicados polo INE por provincias son os correspondentes a 2016 (provisionais). No cadro 1.14 preséntase a evolución do seu crecemento económico.

Do PIB de Galicia no ano 2016 (57,9 millóns de euros), as provincias atlánticas aportan un 76,7% do total. En concreto, a provincia da Coruña xerou un 43,6% e a de Pontevedra un 33,0%. As provincias de Lugo (12,2%) e Ourense (11,3%) pechan a clasificación, sumando entre as dúas menos da cuarta parte (23,4%) do PIB de Galicia.

Cadro 1.14**PIB^(*) a prezos de mercado das provincias galegas. 2010-2016**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (p)
A Coruña	25.135.061	24.508.808	23.551.939	23.396.979	23.213.042	24.444.237	25.263.455
Lugo	6.791.999	6.748.398	6.608.098	6.590.719	6.760.359	7.065.563	7.061.070
Ourense	6.283.395	6.341.864	6.245.623	6.091.904	6.040.797	6.217.027	6.529.932
Pontevedra	18.814.717	18.229.054	17.617.542	17.630.514	17.966.884	18.573.212	19.104.361

(*) A prezos correntes.

(p): datos provisionais.

Fonte: INE, Contabilidade rexional de España.

1.2.4. A crise das explotacións gandeiras da vacún de orientación leiteira

Unha das actividades máis salientables no sector agro-gandeiro en Galicia é a produción de leite. De aí, a necesidade de sinalar esta produción de xeito diferenciado. No cadro 1.15 recóllese a distribución por CC.AA. da produción de leite de vaca para 2017. Galicia, como é habitual, encabeza con gran diferenza, a clasificación, achegando un 41,2% do total estatal.

Cadro 1.15**Produción de leite^(*). Por CC.AA. 2017**

Andalucía	560,6
Aragón	146,9
Asturias	578,1
Baleares	75,4
Canarias	44,4
Cantabria	468,6
Castela-A Mancha	267,2
Castela e León	902,0
Cataluña	755,0
C. Valenciana	74,3
Estremadura	29,1
Galicia	2.749,6
Madrid	57,6
Murcia	62,3
Navarra	245,8
País Vasco	191,6
A Ríoxa	20,9
España	6.668,8

(*) En miles de toneladas métricas.

Fonte: Ministerio de Agricultura, Pesca, Alimentación e Medio Ambiente (2019).

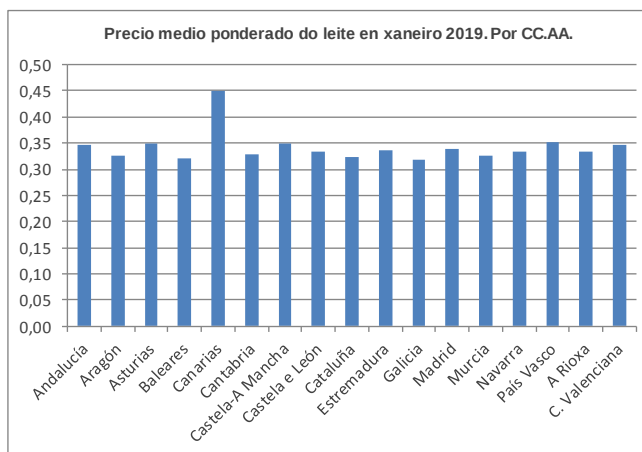
As oscilacións do prezo por litro de leite de vaca pagado ás explotacións leiteiras de Galicia teñen sempre unha importantísima repercusión na renda total e máis no emprego do subsector agro-gandeiro. O cadro 1.16 presenta o prezo do litro do leite nas distintas CC.AA. en xaneiro de 2019.

- Galicia é a comunidade cun prezo máis baixo (0,317 euros/litro).
- O prezo máis alto (Canarias) superou ao de Galicia en xaneiro de 2019 en 0,13 €/litro.

Cadro 1.16

Prezo do leite en xaneiro 2019. Por CC.AA.

	N ⁽¹⁾	Prezo ⁽²⁾
Andalucía	513	0,346
Aragón	53	0,327
Asturias	1.728	0,349
Baleares	122	0,322
Canarias	109	0,450
Cantabria	1.178	0,329
Castela-A Mancha	178	0,350
Castela e León	1.063	0,334
Cataluña	462	0,324
Estremadura	66	0,337
Galicia	7.503	0,317
Madrid	43	0,339
Murcia	23	0,325
Navarra	154	0,334
País Vasco	305	0,351
A Ríoxa	9	0,334
C. Valenciana	24	0,347

(1) N= número de explotacións lácteas incluídas neste estudo. En miles de litros.

(2) Prezo medio ponderado, en euros por litro.

Fonte: FEAGA - Fondo Español de Garantía Agraria. Declaracións de leite.

Se na vez dunha análise estática analízase a evolución para 2018 do prezo do leite (calculado coa ponderación dos prezos declarados polos compradores) compróbase que Galicia rexistrou unha diminución intensa e continua de abril ata agosto, como reflicte a columna “total estratos” do cadro 1.17.

- Na media das explotacións de vacún de Galicia, o prezo do leite non subiu en Galicia entre xaneiro e decembro, situándose en ambos os meses en 31,7 céntimos por litro.
- Os menores prezos percibíronos as e os propietarios das explotacións gandeiras máis pequenas; as do estrato 6 (de 700.001 kg/ano ou máis) cobraron en decembro de 2018 un prezo (32,5 céntimos) que superou en 0,8 céntimos/litro á media (31,7 céntimos), mentres que nas de menor tamaño (cota láctea inferior a 100.000 kg/ano) o prezo (28,2) quedou 3,5 céntimos por baixo desa media.
- O prezo de venda do litro en decembro de 2018 quedou nos estratos máis pequenos por baixo do custo de produción (estimado en 0,30 euros/litro).

Cadro 1.17**Prezos do leite, declarados polos compradores. Galicia. 2018. Por meses**

	Total estratos	Estrato 1	Estrato 2	Estrato 3	Estrato 4	Estrato 5	Estrato 6
Xaneiro	31,70	27,93	29,65	30,40	31,38	31,97	32,63
Febreiro	31,60	27,80	29,62	30,25	31,31	31,80	32,57
Marzo	34,40	27,70	29,46	30,20	31,03	31,65	32,30
Abril	30,80	27,22	28,98	29,70	30,55	31,02	31,71
Maio	30,50	27,08	28,80	29,62	30,36	30,75	31,33
Xuño	30,40	27,08	28,75	29,47	30,18	30,48	31,14
Xullo	30,30	26,94	28,59	29,32	30,07	30,43	31,08
Agosto	30,30	26,91	28,68	29,41	30,08	30,51	31,07
Setembro	30,80	37,31	29,08	29,79	30,59	30,90	31,50
Outubro	31,40	28,05	29,72	30,31	31,26	31,58	32,18
Novembro	31,90	28,34	30,08	30,62	31,67	31,98	32,67
Decembro	31,70	28,24	29,98	30,64	31,46	31,92	32,51

€100 litros, sen IVE.

Estrato 1: Explotacións de vacún cota ata 100.000 kg de leite/ano.

Estrato 2: entre 100.001e 200.000 kg.

Estrato 3: entre 200.001e 300.000 kg.

Estrato 4: entre 300.001e 400.000 kg.

Estrato 5: entre 400.001e 700.000 kg.

Estrato 6: maior de 700.001kg de leite/ano.

Fonte: Fondo Galego de Garantía Agraria.

Ao fío do cadro 1.18 pódese salientar que:

- O prezo medio percibido polo litro de leite en Galicia en decembro de 2018 foi de 31,7 céntimos. A pesar desta mellora respecto a outros anos, o importe a pagar é inferior ao satisfeito noutros países e CC.AA. (a media na UE foi superior aos 33 céntimos por litro).
- Ese prezo medio agocha unha forte heteroxeneidade por tamaño de explotación, sendo menor nas explotacións máis pequenas, o que pode facer pouco rendible a súa produción.

Cadro 1.18

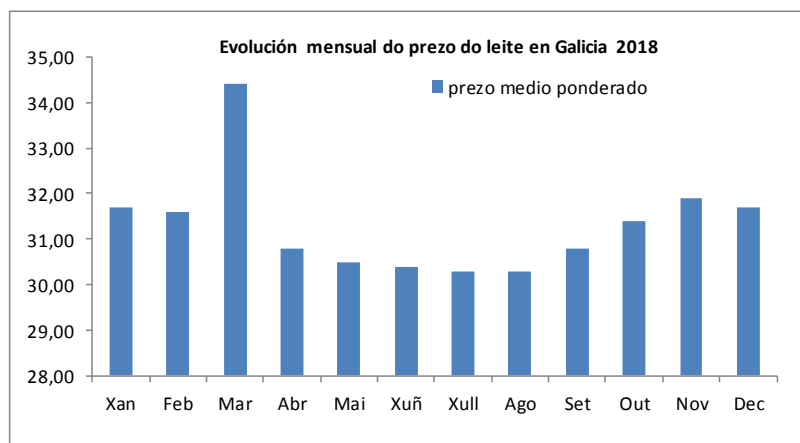
Prezo do leite en Galicia declarado polos compradores en 2018 (euros/100 litros, sen iva)

Tramo (kg/explotación)	Xan	Feb	Mar	Abr	Mai	Xuñ	Xull	Ago	Set	Out	Nov	Dec
Estrato 1 <100.000	27,93	27,80	27,70	27,22	27,08	27,08	26,94	26,91	27,31	28,05	28,34	28,24
Estrato 2 100.001-200.000	29,65	29,62	29,46	28,98	28,80	28,75	28,59	28,68	29,08	29,72	30,08	29,98
Estrato 3 200.001-300.000	30,40	30,25	30,20	29,70	29,62	29,47	29,32	29,41	29,79	30,31	30,62	30,64
Estrato 4 300.001-400.000	31,38	31,31	31,03	30,55	30,36	30,18	30,07	30,08	30,59	31,26	31,67	31,46
Estrato 5 400.001-700.000	31,97	31,80	31,65	31,02	30,75	30,48	30,43	30,51	30,90	31,58	31,98	31,92
Estrato 6 >700.001	32,63	32,57	32,30	31,71	31,33	31,14	31,08	31,07	31,50	32,18	32,67	32,51
Prezo medio ponderado	31,70	31,60	34,40	30,80	30,50	30,40	30,30	30,30	30,80	31,40	31,90	31,70

NOTA 1: Os datos do último mes correspóndense á situación das declaracións realizadas polos compradores na aplicación LacDec a data 5 de febreiro de 2019.

NOTA 2: Os datos de tramos de produción a partir de abril de 2015 non están referenciados á cota láctea; para determinar o tramo que lle corresponde a cada produtor, estímase a súa produción anual en base á seguinte estacionalidade mensual: Estacionalidade da produción de leite en Galicia (peso relativo medio de cada mes nos últimos 8 períodos lácteos): xan: 8,38%; feb: 7,83%; mar: 8,82%; abr: 8,56%; mai: 8,89%; xuñ: 8,47%; xul: 8,65%; ago: 8,42%; set: 7,92%; out: 8,07%; nov: 7,80%; dec: 8,19%.

Fonte: Xunta de Galicia. Consellería do Medio Rural.

1.3. Variacións do PIB e do emprego: a produtividade

O obxectivo deste apartado é realizar unha análise do estado actual e máis da evolución nos últimos anos da produtividade do factor traballo na economía galega, en termos comparados coa media estatal.

1.3.1. Balance do mercado de traballo

A análise pivota sobre dúas fontes de datos: a Enquisa de poboación activa (EPA) do Instituto Nacional de Estatística, e as Contas económicas de Galicia, do Instituto Galego de Estatística.

1.3.1.1. Balance de indicadores laborais a partir dos datos da EPA

O cadro 1.19 representa a evolución de sete variables laborais (poboación activa, ocupada, asalariada, desempregada e as taxas de actividade, ocupación e paro), co obxecto de avaliar a traxectoria do mercado de traballo de Galicia dende 2008 ata 2018. A partir da información recollida conclúese que:

- A poboación activa, tras unha baixada e tres subas no cuadrienio 2009-2012 e a continua diminución no sexenio 2013-2017, pechou este último ano con 71.300 persoas menos respecto de 2008, o que supón un descenso do 5,4%. Esta caída da poboación activa (especialmente no grupo de idade de 16 a 34 anos) é un dos “puntos negros” nas variables do mercado de traballo. A variación no último ano rexistra unha perda de 4.800 persoas en situación de actividade.
- No que atinxe á ocupación, entre 2008-2014 caracterízase por un ininterrompido proceso de caída, que supuxo a destrución neta de 203.200 empregos. Esta forte diminución da poboación ocupada en Galicia dende 2008 (16,9%) é unha das peores pegadas que deixou a intensa e prolongada crise económica. A partir de 2015 prodúcese unha importante mellora, que se mantén en 2018 cun aumento de 24.900 persoas.
- No período analizado a poboación asalariada acadou o valor máis alto en 2008 (ao igual que a poboación ocupada) e dende entón ata 2013 Galicia perdeu 196.900 empregos por conta allea (-20,3%). No último quinquenio (2014-2018) subiu en 82.900 o número de persoas asalariadas.
- A poboación desempregada galega, que en 2007 estaba lixeiramente por baixo das 100.000 persoas (98.700), pasou a ser de 284.600 en 2013, tras o continuo incremento nese sexenio, con especial intensidade no peor ano da Gran Recesión (2009).
- A taxa de actividade da poboación de 16 ou máis anos estivo practicamente estancada no período 2008-2012 e logo experimentou unha caída de 1,5 puntos porcentuais, chegando a representar o 53,3% en 2018, un resultado similar ao de 2017, que amosa certa estabilidade.
- A taxa de ocupación sufriu unha diminución importante e continuada en Galicia no sexenio 2008-2014 (7,9 puntos porcentuais). A partir de 2015 comeza a mellora, situándose no 46,2% en 2018, un aumento de 1,2 puntos porcentuais respecto a 2017.
- A taxa de desemprego galega multiplicouse por máis de 2,5 de 2008 a 2013, sexenio no que dun 8,6% pasou a ser un 22%, tras o continuo e intenso incremento; a diminución de 5,9 puntos porcentuais no quinquenio 2014-2018 permitiu pechar 2018 cun 13,3% de taxa de paro, 2,4 puntos porcentuais menos que en 2017.

Cadro 1.19

Balance do mercado de traballo. Galicia. 2008-2018

Período	Poboación activa	Poboación ocupada	Poboación asalariada	Poboación desempregada	Taxa de actividade	Taxa de ocupación	Taxa de paro
	Miles de persoas				Porcentaxe		
2008	1.314,8	1.201,2	972,2	113,6	54,8	50,0	8,6
2009	1.319,5	1.155,4	898,0	164,1	54,8	48,0	12,6
2010	1.314,4	1.104,5	865,4	199,9	54,2	45,9	15,4
2011	1.316,5	1.089,3	852,3	227,2	54,8	45,3	17,4
2012	1.317,7	1.047,2	810,1	278,5	55,0	43,7	20,5
2013	1.290,9	1.006,4	775,3	284,6	54,2	42,2	22,0
2014	1.273,9	998,0	779,5	275,8	53,8	42,1	21,6
2015	1.260,7	1.017,2	800,2	243,4	53,5	43,1	19,3
2016	1.256,1	1.040,6	817,9	215,4	53,5	44,3	17,2
2017	1.248,3	1.052,7	827,3	195,6	53,3	45,0	15,7
2018	1.243,5	1.077,6	862,4	165,9	53,3	46,2	13,3

Datos en medias anuais.

Fonte: IGE, Enquisa de poboación activa.

1.3.1.2. Balance de indicadores laborais cos datos das Contas económicas de Galicia

A segunda aproximación da análise da evolución do mercado de traballo de Galicia farase a partir da estatística das Contas económicas trimestrais sobre postos de traballo equivalentes a tempo completo; o que permite aproximar mellor á variación do emprego neto de Galicia. No cadro 1.20 recóllense os datos do último sexenio, por sectores e ramas:

- En medias anuais, a poboación ocupada de Galicia subiu en 2018 en 48.875 persoas respecto de 2013.
- A diminución neta de postos de traballo rexistrouse só na agricultura, gandería, silvicultura e pesca (4.847 persoas menos) e en certos tipos de servizos (actividades financeiras e de seguros, con 1.276 persoas menos) e servizos non de mercado (1.355 persoas menos).

Cadro 1.20

Emprego^(*) segundo actividade económica. Galicia. 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
TOTAL POBOACIÓN OCUPADA	963.421	946.709	956.384	975.901	993.416	1.012.296
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	75.266	69.297	66.832	71.264	73.974	70.419
Industria	142.982	139.119	139.749	144.311	149.122	153.599
Construción	69.447	68.027	70.988	68.715	69.404	72.537
Servizos	675.726	670.266	678.815	691.611	700.916	715.742
-Comercio, transporte e hostalaría	276.281	267.427	267.817	270.624	274.545	280.218
-Información e comunicacións	14.923	15.377	16.402	17.452	17.380	17.515
-Actividades financeiras e de seguros	17.491	16.236	14.112	15.920	16.475	16.215
-Actividades inmobiliarias	6.131	6.593	7.005	6.893	7.065	7.619
-Actividades profesionais	87.172	87.205	86.114	93.255	98.493	101.821
-Administración pública (saúde e educación)	201.774	204.406	212.041	209.746	209.706	215.697
-Actividades artísticas, recreativas e outros servizos	71.954	73.022	75.324	77.721	77.251	76.657
Servizos non de mercado	164.836	163.975	164.866	163.078	161.735	163.481

(*) En postos de traballo equivalentes a tempo completo.

Os datos están corrixidos de efectos estacionais e de calendario. Os dos anos 2014 e 2015 son provisionais e os de 2016 e 2017 son un avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

O cadro 1.21 recolle, cunha estrutura semellante á do cadro anterior, as porcentaxes de variación interanuais do emprego, medido en postos de traballo equivalentes a tempo completo. Nel pódese salientar:

- A redución da poboación ocupada de Galicia de 2014 deu paso, a partir de 2015, a subas continuadas. En 2018 foi do 1,9% en media anual, e pódese apreciar que esa suba vai gañando intensidade no primeiro semestre do ano. Así, no primeiro trimestre creceu un 2,1% e no segundo un 2,2%. Non obstante, no terceiro e cuarto a suba foi algo menor, do 1,7% e 1,6%, respectivamente.
- Por sectores de actividade económica, un dos máis dinámicos foi a industria, cunha suba do 3,0% en media anual e, especialmente, a construción (4,5%).
- No sector servizos a situación é moi dispar, en función das ramas de actividade.

Cadro 1.21

Porcentaxe de variación de emprego^(*) segundo actividade. Galicia. 2014-2018

	En medias anuais					Datos trimestrais			
	2014	2015	2016	2017	2018	2018/I	2018/II	2018/III	2018/IV
TOTAL POBOACIÓN OCUPADA	-1,7	1,0	2,0	1,8	1,9	2,1	2,2	1,7	1,6
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	-7,9	-3,6	6,6	3,8	-4,8	-4,1	-5,5	-5,3	-4,3
Industria	-2,7	0,5	3,3	3,3	3,0	3,4	3,8	2,9	1,9
Construción	-2,0	4,4	-3,2	1,0	4,5	4,6	5,0	4,6	3,9
Servizos	-0,8	1,3	1,9	1,3	2,1	2,2	2,4	2,0	1,9
-Comercio, transporte e hostalaría	-3,2	0,1	1,0	1,4	2,1	2,6	2,1	1,7	1,9
-Información e comunicacións	3,0	6,7	6,4	-0,4	0,8	-0,4	0,8	1,2	1,5
-Actividades financeiras e de seguros	-7,2	-13,1	12,8	3,5	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,5
-Actividades inmobiliarias	7,5	6,2	-1,6	2,5	7,8	7,7	7,7	8,4	7,5
-Actividades profesionais	0,0	-1,3	8,3	5,6	3,4	4,7	3,5	3,1	2,4
-Administración pública (saúde e educación)	1,3	3,7	-1,1	0,0	2,9	2,6	3,4	2,9	2,6
-Actividades artísticas, recreativas e outros servizos	1,5	3,2	3,2	-0,6	-0,8	-2,1	-0,2	-0,7	-0,1
Servizos non de mercado	-0,5	0,5	-1,1	-0,8	1,1	1,3	1,2	1,2	0,7

(*) En postos de traballo equivalentes a tempo completo.

Os datos están corrixidos de efectos estacionais e de calendario. Os datos dos anos 2016 son provisionais. Os datos de 2017 e 2018 son un avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

A evolución do emprego neto en Galicia dende 2008, medido en postos de traballo equivalentes, preséntase no cadro 1.22, que reflicte nitidamente a gran intensidade da destrución da ocupación en Galicia durante a crise. En 2018, o mellor comportamento

é o da construción (6,2%), e o peor o da agricultura, gandería, silvicultura e pesca (-4,0%).

Cadro 1.22

Porcentaxe de variación de emprego ^(*) por sectores produtivos. Galicia. 2008-2018

	Total poboación ocupada	Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	Industria	Construción	Servizos	Servizos non de mercado
2008	-0,4	-2,8	-0,8	-6,0	1,1	2,7
2009	-5,0	3,9	-10,5	-12,0	-2,5	2,0
2010	-4,7	-12,4	-4,2	-11,3	-3,3	-1,6
2011	-3,3	5,7	-5,8	-15,7	-1,1	-4,2
2012	-5,6	-0,7	-7,4	-20,6	-3,4	-4,2
2013	-2,7	-0,3	-4,0	-12,2	-1,4	0,1
2014	-0,9	2,8	-3,0	-2,6	-0,4	-0,5
2015	1,4	1,7	0,5	4,4	1,2	0,5
2016	2,0	3,4	3,6	-3,3	2,1	-1,1
2017	2,2	0,3	3,4	1,6	2,1	-0,8
2018	3,4	-4,0	3,7	6,2	3,4	1,1
2018/I	3,2	-5,2	3,8	6,3	3,2	1,3
2018/II	3,8	-4,5	4,2	7,0	3,8	1,2
2018/III	3,5	-2,9	3,8	6,4	3,5	1,2
2018/IV	3,0	-3,3	3,0	5,1	3,1	0,7

(*) En postos de traballo equivalentes a tempo completo; cambio ineranual.

Os datos de 2016 son provisionais; os de 2017 e 2018 son avances.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

O cadro 1.23 permite afondar no estudo da principal compoñente da poboación ocupada de Galicia.

Cadro 1.23

Emprego asalariado ^(*) segundo actividade. Galicia. 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
TOTAL POBOACIÓN ASALARIADA	793.173	786.113	796.763	812.377	830.045	858.100
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	27.859	28.627	29.115	30.095	30.175	28.971
Industria	128.931	125.050	125.705	130.198	134.626	139.608
Construción	57.786	56.281	58.731	56.802	57.683	61.246
Servizos	578.597	576.155	583.212	595.282	607.561	628.275
-Comercio, transporte e hostalaría	216.807	211.993	213.419	217.329	225.475	236.352
-Información e comunicacións	14.329	14.827	15.554	16.719	16.670	16.725
-Actividades financeiras e de seguros	16.374	15.062	12.919	14.738	15.227	14.998
-Actividades inmobiliarias	5.466	5.905	6.338	6.210	6.352	6.757
-Actividades profesionais	73.145	73.533	71.885	78.217	82.641	86.612
-Administración pública (sanidade e educación)	196.805	198.815	205.647	203.041	203.083	208.415
-Actividades artísticas, recreativas e outros servizos	55.671	56.020	57.450	59.028	58.114	58.416
Servizos non de mercado	164.836	163.975	164.866	163.078	161.735	163.481

(*)En postos de traballo equivalentes a tempo completo.

Os datos están corrixidos de efectos estacionais e de calendario. Os do ano 2016 son provisionais e os de 2017 e 2018 son un avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

1.3.2. Produtividade do traballo e competitividade empresarial

A produtividade, definida como o cociente entre o valor da produción e o dos recursos (humanos e materiais) utilizados para obtela, é un factor determinante do desenvolvemento económico dun país. O cadro 1.24 resume a evolución dende 2012 ata 2017 da porcentaxe de produtividade aparente do traballo respecto á media española. A produtividade aparente do traballo subiu todos os anos dende o comezo

da última gran crise. Neste último sexenio pásase do 92,8% en 2012 ao 98,4% en 2017.

Cadro 1.24

Porcentaxe de produtividade do traballo^(*). Galicia/España. 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
% Galicia/España	92,8	93,3	95,1	96,2	97,3	98,4

(*) % de produtividade aparente do factor traballo.

Fonte: IGE e INE.

Co fin de obter unha análise axeitada da produtividade de traballo, é necesario realizar un estudo sectorial, para coñecer a fenda de produtividade entre os sectores produtivos (cadro 1.25).

- En 2017, as produtividades aparentes do traballo de Galicia están por baixo das medias estatais na industria, a construción e os servizos, mentres que está por riba na agricultura, gandería, silvicultura e pesca.
- Na comparanza dos datos dos anos 2012 e 2017, sobresaí a produtividade sectorial agro-pesqueira en Galicia (concentrada no cuatrienio 2014-2017), pero con descenso dende 2015, e a suba na da industria e servizos dende 2015, mentres que a construción foi distanciándose da produtividade media estatal deste sector.

Cadro 1.25

Porcentaxe de produtividade do traballo, por sectores. Galicia/España. 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	145,2	142,4	151,7	146,0	146,2	145,2
Industria	86,8	93,4	93,0	88,5	86,9	86,6
Construción	87,1	87,3	88,2	90,6	92,6	93,5
Servizos	90,9	90,3	92,6	95,6	97,5	99,1

Fonte: Contas económicas de Galicia. Base 2008.

1.4. Benestar económico-social: taxas de pobreza; alta desigualdade

1.4.1. Dificultades económicas dos fogares

A Enquisa de condicións de vida (ECV) realizada polo INE estima a nivel rexional as dificultades económicas dos fogares en 2017 (último dato dispoñible), cuantificándoas polos catro criterios que recolle o cadro 1.26. Cabe salientar o seguinte:

- Un 38,8% dos fogares de Galicia non podían permitirse ir de vacacións polo menos unha semana ao ano fóra da súa casa (4,4 puntos porcentuais máis que a media estatal); só cinco CC.AA. (Andalucía, Canarias, Extremadura, Castela-A Mancha e a Comunidade Valenciana) tiveron unha porcentaxe de fogares maior que os

galegos, mentres que as menores porcentaxes rexistráronas as CC.AA. que encabezaron a clasificación por ingresos anuais netos medios (País Vasco, Madrid e Navarra).

- Un 23,7% dos fogares galegos consideraron que non tiñan capacidade económica para facerlle fronte a gastos imprevistos (13,6 puntos porcentuais menos que a media española); as maiores porcentaxes tivéronas as CC.AA. de Canarias, Comunidade Valenciana e Andalucía; as porcentaxes máis baixas foron as de Cantabria, País Vasco e Navarra.
- Un 3,7% dos fogares de Galicia tiveron retrasos nos pagos relacionados coa súa vivenda principal (3,7 puntos porcentuais por baixo da media española); Canarias, Murcia e Ceuta rexistraron as maiores porcentaxes de fogares; as menores rexistráronas Navarra, Cantabria, Castela e León e A Ríoxa.
- Un 6,2% dos fogares galegos tiveron moita dificultade para chegar a fin de mes (3,1 puntos porcentuais por baixo da media española); Canarias, Murcia e Andalucía foron as CC.AA. con maiores porcentaxes de fogares nesta situación, mentres que as menores rexistráronas A Ríoxa, Navarra e Aragón.

Cadro 1.26

Dificultades económicas dos fogares. Por comunidades autónomas. 2017

	Non pode permitirse ir de vacacións polo menos unha semana ao ano	Non ten capacidade para afrontar gastos imprevistos	Retrasos nos pagos relacionados coa vivenda principal	Moita dificultade para chegar a fin de mes
Andalucía	47,9	49,1	9,9	13,9
Aragón	23,6	19,4	3,0	4,6
Asturias	37,6	38,5	3,7	10,8
Baleares	35,1	35,5	10,9	4,6
Canarias	44,2	52,4	18,7	20,9
Cantabria	27,6	14,5	2,3	7,5
Castela e León	26,7	25,3	2,3	5,3
Castela-A Mancha	39,5	41,7	4,3	9,9
Cataluña	30,1	33,0	6,6	6,9
C. Valenciana	39,1	49,8	11,0	11,5
Extremadura	42,5	47,5	7,8	11,1
Galicia	38,8	23,7	3,7	6,2
Madrid	21,0	34,4	5,6	6,4
Murcia	38,3	43,1	13,2	15,5
Navarra	26,3	18,8	2,0	1,7
País Vasco	22,3	17,9	4,4	5,4
A Ríoxa	24,9	21,9	2,9	1,1
Ceuta	37,2	36,2	12,1	13,6
Melilla	28,9	29,9	8,1	13,6
España	34,4	37,3	7,4	9,3

Datos en porcentaxe.

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017)

1.4.2. Ingresos medios por persoa e por fogar

Na última Enquisa de condicións de vida (ECV) con información para 2017 estímase en 10.753 euros os ingresos medios anuais netos por persoa en Galicia, fronte a unha media de 11.074 no conxunto de España. Salienta a seguinte información do cadro 1.27:

- Os ingresos medios anuais netos por persoa en Galicia en 2017 están só un 2,9% por baixo da media española.
- As CC.AA. cos maiores niveis per cápita foron País Vasco, Navarra, Madrid e Cataluña, mentres que os menores tivéronos as CC.AA. de Canarias, Murcia e Extremadura.
- O ingreso medio anual neto en 2017 dunha persoa residente no País Vasco está un 33,8% por riba da media dunha residente en Galicia.

Cadro 1.27

**Clasificación das CC.AA. de maior a menor
ingreso medio anual por persoa. 2017**

País Vasco	14.397
Navarra	13.583
Madrid	13.099
Cataluña	12.712
Baleares	12.665
Asturias	12.244
A Ríoxa	12.131
Aragón	12.110
Cantabria	11.293
Castela e León	11.239
España	11.074
Galicia	10.753
Melilla	10.161
Comunidade Valenciana	9.801
Ceuta	9.676
Andalucía	9.116
Castela-A Mancha	9.045
Canarias	8.863
Murcia	8.702
Extremadura	8.250

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017)

A análise dos ingresos medios anuais netos por fogar en España entre 2010 e 2017 (cadro 1.28) permite comprobar que a evolución foi decrecente dende 2010 a 2015, pero tras a mellora producida en 2016, acada en 2017 o 93% respecto do primeiro ano. Pola súa banda, os ingresos medios anuais netos por persoa no conxunto do Estado español reducíronse nun 1,8% dende 2010 a 2017.

Cadro 1.28**Evolución dos ingresos medios anuais por fogar e por persoa. España. 2010-2017**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Por fogar	29.634	28.206	27.747	26.775	26.154	26.092	26.730	27.558
Por persoa	11.284	10.858	10.795	10.531	10.391	10.419	10.708	11.074

Datos en euros.

Fonte: INE (ECV anos 2011a 2017).

1.4.3. A poboación en risco de pobreza

A ECV tamén permite coñecer a taxa de pobreza en España. No cadro 1.29 preséntanse as comunidades (e cidades) autónomas ordenadas de menor a maior taxa de risco de pobreza. Esta información revela que:

- Galicia atópase por baixo da media estatal (18,7% e 21,6%, respectivamente) e ocupa en 2017 unha posición intermedia entre as comunidades pola súa taxa de pobreza.
- As CC.AA. coa taxa de pobreza máis baixa en 2017 foron Navarra, País Vasco e A Ríoxa (todas por baixo do 10%).
- No outro extremo, Murcia, Canarias, Andalucía, a cidade autónoma de Ceuta e Extremadura rexistraron as maiores taxas de pobreza (todas por riba do 30%).

Cadro 1.29**Clasificación de menor a maior taxa de pobreza.
Por comunidades autónomas. 2017**

Navarra	8,3
País Vasco	9,7
A Ríoxa	9,7
Asturias	12,6
Aragón	13,3
Cataluña	15,0
Castela e León	15,4
Cantabria	17,6
Madrid	16,9
Galicia	18,7
Baleares	21,3
España	21,6
Comunidade Valenciana	25,6
Melilla	26,2
Castela-A Mancha	28,1
Murcia	30,1
Canarias	30,5
Andalucía	31,0
Ceuta	32,5
Extremadura	38,8

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017).

No cadro 1.30 preséntase a evolución da poboación en risco de pobreza de Galicia e máis España de 2008 a 2017.

- Galicia rexistrou en 2017 unha suba de taxa da pobreza dende 2013 de 1,5 puntos porcentuais, e pecha 2017 co 18,7%, despois de ter en 2014 o mellor dato (15,4%).
- Pola súa banda, a taxa media de pobreza de España tivo entre 2013 e 2017 unha suba similar (1,2 puntos porcentuais). En 2017 sitúase no 21,6%.
- A diferenza entre as dúas taxas de pobreza quedou en 2,9 puntos porcentuais en 2017.

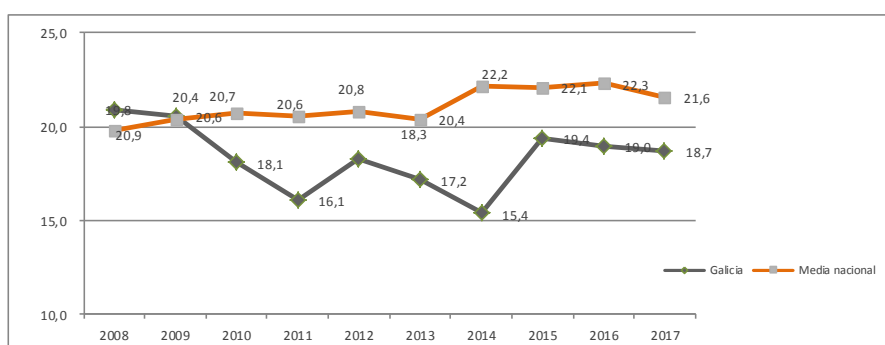
Cadro 1.30

Evolución da taxa de pobreza. Galicia e España. 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Galicia	20,9	20,6	18,1	16,1	18,3	17,2	15,4	19,4	19,0	18,7
España	19,8	20,4	20,7	20,6	20,8	20,4	22,2	22,1	22,3	21,6

Datos en porcentaxe.

Fonte: INE, ECV anos 2009 a 2017.

1.4.4. Distribución da renda

Unha forma de determinar a distribución da renda é calcular os quintís dos ingresos. Para iso, ordénanse todas as persoas segundo a contía dos ingresos por unidade de consumo e, posteriormente, divídense en cinco grupos iguais. O primeiro quintil corresponde ao 20% con menores ingresos e o quinto quintil corresponde ao 20% das persoas con maiores ingresos por unidade de consumo.

No cadro 1.31 preséntase a poboación por CC.AA. por quintil de renda por unidade de consumo no ano 2017. Da análise pódese salientar que:

- Galicia é unha das CC.AA. nas que a porcentaxe de poboación no grupo de menos ingresos (primeiro quintil), no segundo e no grupo de máis ingresos (quinto quintil) está por baixo da media estatal; mentres que está por riba da media española no terceiro e cuarto quintís.

- As CC.AA. coa maior porcentaxe de poboación no quinto quintil foron o País Vasco (35,7%), Madrid (30,0%) e Navarra (29,4%).
- No primeiro quintil, as maiores porcentaxes rexistráronas Extremadura (35,2%), Ceuta (31,9%) e Canarias (29,7%).

Cadro 1.31

Poboación por quintil de renda por unidade de consumo. Por comunidades autónomas. 2017

	1º quintil (menor renda): 0-20%	2º quintil (rendas intermedias): 20-40%	3º quintil (rendas intermedias): 40-60%	4º quintil (rendas intermedias): 60-80%	5º quintil (maior renda): 80-100%
Andalucía	28,9	25,6	17,9	14,5	13,1
Aragón	11,3	20,2	20,5	26,0	22,0
Asturias	11,9	20,3	22,6	23,9	21,3
Baleares	18,4	20,8	18,2	17,2	25,5
Canarias	29,7	23,3	20,4	17,5	9,1
Cantabria	15,3	25,9	20,4	19,8	18,7
Castela e León	14,6	19,3	25,5	21,9	18,7
Castela-A Mancha	26,5	26,7	18,0	18,1	10,8
Cataluña	13,3	15,6	20,2	23,0	28,0
C. Valenciana	24,3	21,3	22,5	18,4	13,6
Extremadura	35,2	28,0	19,4	10,0	7,4
Galicia	17,7	18,7	24,3	23,9	15,5
Madrid	15,5	14,8	17,2	22,5	30,0
Murcia	27,5	24,3	22,2	14,8	11,2
Navarra	7,7	13,4	16,1	33,4	29,4
País Vasco	8,4	11,8	18,2	25,8	35,7
A Ríoxa	9,6	18,7	27,7	21,8	22,3
Ceuta	31,9	14,5	22,8	7,8	23,1
Melilla	25,6	14,6	17,6	18,8	23,4
España	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017).

1.5. Participación dos salarios no VEB. Custos laborais e salariais

Para analizar a participación dos salarios no valor engadido bruto estúdase a relevancia das remuneracións salariais no PIB de Galicia, España e a UE. Posteriormente, preséntanse as estatísticas de custos salariais e a evolución do salario mínimo interprofesional (SMI).

1.5.1. Peso das remuneracións salariais no PIB de Galicia, España e a UE

A evolución da porcentaxe que sobre o PIB supón a remuneración da poboación asalariada para o período 2001-2017 en Galicia, España e UE recóllese no cadro 1.32. Anotamos os seguintes aspectos:

- En 2017 a porcentaxe de remuneración da poboación asalariada de Galicia no seu PIB (42,3%) é moito menor que a estatal (46,9%). As diferenzas coa media estatal e a UE son de 4,6 e 4,9 puntos, respectivamente.
- A proporción dos salarios no PIB de Galicia acadou en 2017 o punto máis baixo da serie (42,7%). A porcentaxe máxima dese período foi en 2009 (48%), para posteriormente baixar todos os anos.

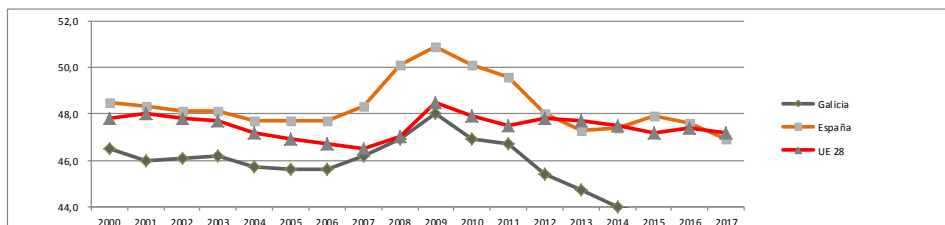
Cadro 1.32

Porcentaxe da remuneración das persoas asalariadas no PIB. Galicia, España e Europa. 2000-2017

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Galicia	46,5	46,0	46,1	46,2	45,7	45,6	45,6	46,2	46,9	48,0	46,9	46,7	45,4	44,7	44,0	43,6	43,1	42,3
España	48,5	48,3	48,1	48,1	47,7	47,7	47,7	48,3	50,1	50,9	50,1	49,6	48,0	47,3	47,4	47,9	47,6	46,9
UE 28	47,8	48,0	47,8	47,7	47,2	46,9	46,7	46,5	47,0	48,5	47,9	47,5	47,8	47,7	47,5	47,2	47,4	47,2

Datos en porcentaxe.

Fonte: IGE, Estudo sobre salarios.

1.5.2. Custos laborais. Xornada laboral

O cadro 1.33 recolle os custos laborais de 2011 a 2018 en Galicia dende unha dobre perspectiva: por persoa traballadora e mes e por hora efectiva de traballo. No que atinxe a primeira variable, o custo laboral foi 2.417,6 euros. Polo que respecta ao custo laboral por hora efectiva, en 2018 ascende ata os 19 euros.

Cadro 1.33

Custos laborais. Galicia. 2011-2018

Período	Custo laboral por persoa traballadora e mes		Custo laboral por hora efectiva	
	Euros	% var.*	Euros	% var.* ^(*)
2011	2.416,5	0,7	18,5	0,2
2012	2.256,2	-6,6	17,6	-4,9
2013	2.363,5	4,8	18,3	4,1
2014	2.378,7	0,6	18,0	-1,7
2015	2.370,6	-0,3	19,3	7,5
2016	2.343,7	-1,1	18,3	-5,2
2017	2.427,6	3,6	19,0	3,8
2018	2.417,6	3,2	19,0	3,4

(*) Sobre cuarto trimestre do ano anterior.

Fonte: INE, Enquisa trimestral de custo laboral.

A media estatal do custo salarial por persoa traballadora e mes foi de 2.692,5 euros en 2018. A desagregación deste dato por CC.AA. permite observar que o maior custo laboral medido con este parámetro foi o de País Vasco (3.211,0), seguido de Madrid (3.164,7 euros). Estremadura (2.223,9) e Canarias (2.305,8) pecharon a clasificación. As CC.AA. cunha maior suba porcentual no seu custo laboral en 2018 foron País Vasco (3,1%), Baleares (2,6%) e Canarias (2,4%); mentres que as maiores diminucións rexistráronse na Comunidade Valenciana (-1,6%) e Andalucía (-1,1%).

Cadro 1.34**Custos salariais en España. Por comunidades autónomas. 2018**

	Custo salarial por persoa traballadora e mes		Custo salarial por hora efectiva	
	Euros	Taxa ^(*)	Euros	Taxa ^(*)
España	2.692,5	0,9	21,1	0,5
Andalucía	2.335,50	-1,1	18,64	-0,6
Aragón	2.598,62	0,9	20,82	-0,9
Asturias	2.755,84	0,4	22,02	-0,6
Baleares	2.724,71	2,6	20,70	0,8
Canarias	2.305,78	2,4	17,54	2,4
Cantabria	2.603,45	1,7	20,27	1,1
Castela e León	2.438,04	0,7	19,43	0,1
Castela-A Mancha	2.400,33	-0,8	18,95	-1,7
Cataluña	2.880,31	1,8	22,52	0,7
Comunidade Valenciana	2.371,07	-1,6	19,01	-2,0
Estremadura	2.223,88	1,4	17,97	1,7
Galicia	2.417,57	-0,4	18,95	-0,4
Madrid	3.164,67	1,9	24,19	1,7
Murcia	2.414,51	0,2	18,94	0,7
Navarra	2.985,77	1,7	24,06	1,6
País Vasco	3.211,02	3,1	25,82	2,3
A Ríoxa	2.482,79	-1,0	19,47	-2,4

(*) Variación porcentual sobre o mesmo trimestre do ano anterior.

Fonte: INE, Enquisa trimestral de custo laboral.

No cadro 1.35 preséntase a xornada laboral por persoa traballadora e mes de Galicia no cuarto trimestre, para 2008-2018, dende unha tripla vertente: total de persoas traballadoras, as que traballan a tempo completo e as que o fan a tempo parcial.

Cadro 1.35**Xornada laboral. Galicia. 2008-2018**

Período	Xornada laboral (horas pactadas)		
	Total persoas traballadoras	Tempo completo	Tempo parcial
2008	156,4	169,5	83,4
2009	156,0	169,4	83,4
2010	155,7	169,5	84,7
2011	154,5	169,8	84,7
2012	153,3	169,6	85,3
2013	152,1	169,1	87,0
2014	152,1	169,1	88,2
2015	151,8	169,4	84,7
2016	150,2	169,2	84,4
2017	150,9	169,2	83,8
2018	150,5	169,3	84,3

Fonte: INE, Enquisa trimestral de custo laboral.

No que atinxe ao total de persoas que traballan, Galicia rexistra un descenso na xornada de traballo dende 2008. En 2018 foi de 150,5 horas. Polo que respecta ao traballo a tempo completo a cantidade estabilízase ao redor das 169 horas. No que fai

referencia ao traballo a tempo parcial, dende 2015 prodúcese unha diminución, acadando as 84,3 horas en 2018.

O número de vacantes en Galicia ao remate do ano 2018 foi de 4.205 (cadro 1.36), o que supón un 4,6% do total, moi por baixo das porcentaxes relativas no total español en poboación ou PIB. Este mesmo cadro permite coñecer os motivos principais de non existencia de vacantes, desagregado por CC.AA. e a nivel estatal.

Cadro 1.36

Vacantes, ou motivos polos que non existen. Por comunidades autónomas. 2018^(*)

	Vacantes	% en cada CC.AA. sobre o total de vacantes	Motivos polos que non existen vacantes (distribución autonómica)		
			Non se necesita ningunha persoa traballadora mais	Elevado coste de contratación	Outros
Andalucía	9.878	10,8	91,6	6,3	2,1
Aragón	2.449	2,7	95,1	2,7	2,2
Asturias	1.076	1,2	93,0	6,2	0,8
Baleares	687	0,8	92,8	5,3	1,9
Canarias	2.716	3,0	87,7	9,5	2,8
Cantabria	969	1,1	93,7	4,7	1,6
Castela e León	3.016	3,3	91,9	6,8	1,3
Castela-A Mancha	4.293	4,7	93,0	5,0	2,0
Cataluña	17.936	19,7	94,2	4,2	1,6
C. Valenciana	7.030	7,7	94,4	3,8	1,8
Extremadura	1.744	1,9	91,4	6,1	2,5
Galicia	4.205	4,6	91,0	6,7	2,3
Madrid	23.776	26,1	94,7	4,0	1,3
Murcia	1.313	1,4	94,1	3,9	2,0
Navarra	3.082	3,4	94,9	3,0	2,1
País Vasco	6.317	6,9	95,5	2,2	2,3
A Rioxa	613	0,7	94,9	3,9	1,2
Total	91.101	100,0	93,2	5,0	1,8

(*) Datos do 4º trimestre de 2018.

Fuente: INE, Enquisa trimestral de custo laboral.

1.5.3. O salario mínimo interprofesional (SMI)

O SMI a 1 de xaneiro de 2018 en España era de 858,6 euros/mes (incluíndo a pro rata das pagas extraordinarias). A súa contía actual en España experimentou unha importante suba este último ano (3,98%). Con todo, é ao redor da metade do establecido en Estados socios da Eurozona como Bélxica ou Irlanda. Respecto de Francia é un 57,2% (cadro 1.37).

Cadro 1.37

Salario mínimo interprofesional. España e outros Estados da UE. 2019

	Euros/mes
Luxemburgo	1.999
Bélxica	1.614
Irlanda	1.563
Francia	1.499
Reino Unido	1.468
España	859
Portugal	677
Grecia	684
Polonia	503

Inclúe o rateo das pagas extraordinarias.

Fonte: Eurostat.

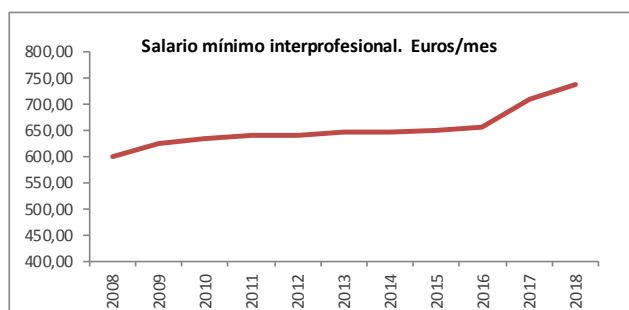
O moi limitado incremento do SMI no trienio 2012-2014 (0,6%), contrasta co importante aumento de 2016 a 2017 (8,01%) e entre 2017 a 2018 (3,98%), tal e como reflicte o cadro 1.38. En 2018 situouse en 735,9 euros mensuais.

Cadro 1.38

Salario mínimo interprofesional. España. 2008-2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
€/día	20,00	20,80	21,11	21,38	21,38	21,51	21,51	21,62	21,84	23,59	24,53
€/mes	600,00	624,00	633,30	641,40	641,40	645,30	645,30	648,60	655,20	707,70	735,90
Incremento sobre o salario anterior	5,15	4,00	1,49	1,28	0,00	0,61	0,00	0,51	1,02	8,01	3,98

Fonte: Ministerio de Trabajo, Migracións e Seguridade Social.

1.6. A variación do IPC

O cadro 1.39 recolle a evolución nos últimos once anos das taxas de inflación de Galicia e España. Tras unha etapa ordinaria de incrementos entre 2006 e 2013, durante o bienio 2014-2015 os prezos tiveron un comportamento extraordinario: diminuíron, para logo aumentar en 2016. En 2017 foi do 1,2% e en 2018 do 1%. Para España, a evolución foi, en liñas xerais, a mesma, aínda que superior en dous décimas no 2018 respecto de Galicia.

Cadro 1.39

Porcentaxe de variación do IPC⁽¹⁾. Galicia/España. 2006-2018

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Galicia	2,6	4,1	1,2	0,9	3,1	2,5	2,6	0,5	-1,0	-0,2	1,6	1,2	1,0
España	2,7	4,2	1,4	0,8	3,0	2,4	2,9	0,3	-1,0	0,0	1,6	1,1	1,2

(1) De decembro a decembro.

Fonte: INE, IPC.

A inflación subxacente, que é aquela que non ten en conta a variación dos prezos dos produtos enerxéticos nin dos alimentos non elaborados, rematou en 2018 en Galicia no 0,8% fronte ao 0,9% da media estatal.

Cadro 1.40

Inflación subxacente. Galicia/España. 2009-2018

IPC xeral sen alimentos non elaborados nin produtos enerxéticos	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Galicia	0,2	1,4	1,6	2,2	0,3	-0,1	1,0	0,9	0,8	0,8
España	0,3	1,5	1,5	2,1	0,2	0,0	0,9	1,0	0,8	0,9

Taxas de variacións interanuais en % a decembro de cada ano.

Fonte: INE, IPC.

A información do cadro 1.41 ofrece a desagregación nos doce grupos de gasto do IPC e a súa taxa de variación entre 2009 e 2018 en Galicia. Obsérvase nel que en 2018:

- Diminuíron os prezos en dous grupos de gasto: transporte (-0,4%) e ocio e cultura (-0,6%).
- As maiores subas rexistráronse en vivenda (2,4%), comunicacións (2,2%), hoteis, cafés e restaurantes (2,0%) e bebidas alcohólicas e tabaco (1,6%), debido ao aumento da facturación e cifra de negocios do sector servizos.

Cadro 1.41

IPC por grupos de gasto. Galicia. 2009-2018

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Alimentos e bebidas non alcohólicas	-2,0	0,5	2,7	2,5	1,5	0,1	1,4	1,0	1,4	1,4
2. Bebidas alcohólicas e tabaco	11,3	13,9	3,7	5,8	5,0	-0,4	1,2	0,9	1,8	1,6
3. Vestido e calzado	-0,9	0,5	0,3	0,3	0,1	0,4	0,5	0,8	0,4	0,9
4. Vivenda	0,8	7,3	7,0	6,4	0,4	-0,9	-3,2	0,8	1,7	2,4
5. Enxoval	1,0	0,7	1,6	1,2	0,5	-1,3	0,6	-0,5	-0,1	0,3
6. Sanidade	-0,7	-0,1	-2,3	11,1	1,6	-0,2	0,2	1,4	0,3	1,1
7. Transporte	4,1	9,1	4,6	2,1	1,1	-4,2	-2,8	4,7	2,4	-0,4
8. Comunicacións	-0,3	-0,7	-1,6	-2,8	-6,6	-5,7	0,4	3,3	0,2	2,2
9. Ocio e cultura	-0,6	-0,9	0,6	0,7	-0,7	-1,8	0,1	0,2	-0,6	-0,6
10. Ensino	2,6	2,1	3,2	4,0	1,6	1,0	0,6	1,6	1,0	1,3
11. Hoteis, cafés e restaurantes	1,8	2,1	1,6	1,4	0,5	0,5	0,9	1,3	2,1	2,0
12. Outros	1,9	2,5	2,0	3,6	-0,1	0,7	1,4	1,6	0,0	0,8
VARIACIÓN XERAL DO IPC	0,9	3,1	2,5	2,6	0,5	-1,0	-0,2	1,6	1,2	1,0

Taxas de variación interanuais en % a decembro de cada ano.

Fonte: INE, IPC.

1.7. Comercio exterior

Cando se analiza o comercio exterior galego, podemos referirnos a tres realidades económicas diferentes: i) ao importe global das transaccións con orixe ou destino en Galicia (total do comercio exterior galego); ii) tan só a unha parte dese total do comercio exterior galego: ás compravendas de Galicia co estranxeiro (ou o que é o

mesmo, a parte correspondente a Galicia do comercio internacional español). Esta adoita ser a máis usada na literatura económica tradicional, pero cremos que a súa denominación pode resultar confusa; por iso, chamáremoslle comercio internacional de Galicia; e iii) á outra parte do total do comercio exterior galego: as transaccións de Galicia coas outras CC.AA.; chamáremoslle comercio galego intraestatal.

1.7.1. Comercio internacional galego

O valor das exportacións/expedicións de Galicia ao estranxeiro acadou en 2017 os 21.676 millóns de euros, mentres que as importacións foron de 17.140 millóns de euros. A diferenza foi de 4.535 millóns de euros (cadro 1.42).

Cadro 1.42

Comercio exterior de Galicia (e distribución provincial). Indicadores básicos. 2017

	EXPORTACIÓN				IMPORTACIÓN				SALDO	COBERT.
	Millóns €	Iprov ⁽¹⁾	TVA ⁽²⁾	Cprov a TVA ⁽³⁾	Millóns €	Iprov ⁽¹⁾	TVA (2)	Cprov a TVA ⁽³⁾	Millóns €	%
A Coruña	11.009,64	50,79	17,02	7,99	6.897,87	40,24	15,48	5,93	4.111,77	159,61
Lugo	679,58	3,14	-6,55	-0,24	625,85	3,65	-16,42	-0,79	53,73	108,59
Ourense	815,58	3,76	3,46	0,14	554,45	3,23	11,64	0,37	261,13	147,10
Pontevedra	9.171,46	42,31	0,62	0,28	9.062,66	52,87	8,32	4,47	108,81	101,20
Galicia	21.676,26	100,00	8,17	8,17	17.140,82	100,00	9,98	9,98	4.535,44	126,46

(1) Iprov: incidencia provincial na exportación/importación de Galicia (en porcentaxe).

(2) TVA: taxa de variación interanual (respecto a igual período do ano anterior), en porcentaxe.

(3) Cprov a TVA de Galicia: contribución provincial á taxa de variación interanual rexistrada por Galicia.

Fo nte: Ministerio de Economía e Competitividade, Informe anual da Dirección Territorial de Comercio en Galicia.

Consecuentemente co superávit nas compravendas de Galicia co estranxeiro, a taxa de cobertura (porcentaxe do valor das exportacións sobre o das importacións) quedou moi por riba do valor 100 (equilibrio da balanza comercial). En 2017 a taxa de cobertura do comercio internacional galego ascendeu ao 126,5% ou o que é o mesmo, o valor das exportacións galegas ao estranxeiro cubriu o importe das importacións e acadou ademais un 26,5% de marxe.

A desagregación provincial nas exportacións permite sinalar que:

- A provincia de Pontevedra (42,3% do total galego) e a da Coruña (50,8%) volveron a ser en 2017 os sólidos piares das nosas exportacións.
- O importe conxunto das compras do estranxeiro destas dúas provincias acadou en 2017 un 93,1% do total galego).

A desagregación provincial das importacións de Galicia procedente do estranxeiro permite indicar que:

- A provincia de Pontevedra ocupou en 2017 o primeiro posto (52,9%); seguíulle A Coruña, cun 40,2%.
- O importe conxunto das compras a outros Estados destas dúas provincias representou en 2017 un 93,1% do global galego.

Igual que se salientaba en informes previos, as nosas vendas ao estranxeiro concéntranse especialmente en tres grupos arancelarios: material de transporte; materias téxtiles-confección; e animais, peixes e moluscos, leite e ovos; entre os tres suman máis da metade do valor das exportacións de Galicia ao estranxeiro.

No que atinxe ás importacións, os grupos arancelarios máis importantes cuantitativamente foron o de minerais e combustibles minerais; material de transporte; e materias téxtiles e confección; entre os tres concentran algo máis da metade do valor das importacións galegas do estranxeiro. No cadro 1.43 preséntanse os indicadores básicos de comercio exterior para 2017 por CC.AA.

Cadro 1.43

Comercio exterior de España. Por comunidades autónomas. Indicadores básicos. 2017

	EXPORTACIÓN				IMPORTACIÓN				SALDO	COBERT.	EXP+IMP
	Valor (mil. euros)	ICom ⁽¹⁾	TVA ⁽²⁾	CCom a TVA ⁽³⁾	Valor (mil. euros)	ICom ⁽¹⁾	TVA ⁽²⁾	CCom a TVA ⁽³⁾	Valor (mil. euros)	%	Valor (mil. euros)
España	277.125,74	100,00	8,88	8,88	301.870,07	100,00	10,46	10,46	-24.744,33	91,80	578.995,81
Cataluña	70.828,72	25,56	8,73	2,23	84.321,66	27,93	8,35	2,38	-13.492,94	84,00	155.150,39
Madrid	30.510,26	11,01	7,75	0,86	60.884,58	20,17	5,58	1,18	-30.374,33	50,11	91.394,84
Andalucía	30.913,33	11,15	20,53	2,07	29.196,65	9,67	20,64	1,83	1.716,68	105,88	60.109,98
C. Valenciana	29.370,98	10,60	2,41	0,27	26.027,72	8,62	9,00	0,79	3.343,26	112,85	55.398,70
País Vasco	23.860,37	8,61	10,49	0,89	18.640,83	6,18	20,55	1,16	5.219,54	128,00	42.501,20
Galicia	21.676,26	7,82	8,17	0,64	17.140,82	5,68	9,98	0,57	4.535,44	126,46	38.817,08
Castela e León	15.597,58	5,63	-3,91	-0,25	13.397,60	4,44	5,66	0,26	2.199,98	116,42	28.995,18
Aragón	12.019,84	4,34	10,62	0,45	10.874,79	3,60	4,63	0,18	1.145,05	110,53	22.894,63
Murcia	10.456,74	3,77	16,00	0,57	9.667,56	3,20	21,47	0,63	789,18	108,16	20.124,30
Castela-A Mancha	7.056,06	2,55	9,29	0,24	8.432,22	2,79	11,04	0,31	-1.376,16	83,68	15.488,28
Navarra	8.073,72	2,91	-3,17	-0,10	4.432,78	1,47	-2,07	-0,03	3.640,93	182,14	12.506,50
Asturias	4.175,62	1,51	19,40	0,27	4.145,01	1,37	32,05	0,37	30,61	100,74	8.320,63
Canarias	2.533,51	0,91	26,61	0,21	4.301,05	1,42	27,04	0,34	-1.767,53	58,90	6.834,56
Non determinado	2.042,35	0,74	15,93	0,11	3.569,39	1,18	26,20	0,27	-1.527,04	57,22	5.611,75
Cantabria	2.319,22	0,84	-0,97	-0,01	1.951,85	0,65	7,86	0,05	367,37	118,82	4.271,07
Baleares	1.853,59	0,67	59,01	0,27	1.775,55	0,59	25,26	0,13	78,04	104,40	3.629,14
A Ríoxa	1.848,18	0,67	8,43	0,06	1.361,17	0,45	8,70	0,04	487,01	135,78	3.209,36
Extremadura	1.918,96	0,69	14,13	0,09	1.205,62	0,40	12,53	0,05	713,34	159,17	3.124,58
Ceuta	20,77	0,01	571,80	0,01	305,12	0,10	-2,96	0,00	-284,36	6,81	325,89
Melilla	49,67	0,02	2,19	0,00	238,09	0,08	-18,53	-0,02	-188,42	20,86	287,76

(1) Icom: incidencia autonómica na exportación/importación de España (en porcentaxe)

(2) TVA: taxa de variación interanual (respecto a igual período do ano anterior), en porcentaxe.

(3) CCom a TVA de España: contribución autonómica á taxa de variación interanual rexistrada por España.

Fonte: Ministerio de Economía e Competitividad, Informe anual da Dirección Territorial de Comercio en Galicia.

1.7.2. Comercio galego con outras comunidades autónomas

Desafortunadamente, non contamos con estatísticas oficiais sobre comercio interrexional en España. O que si temos é a estimación global das exportacións de bens e servizos de Galicia, incluíndo ao resto de España. Os datos para o período 2015-2018 aparecen recollidos no cadro 1.44. Galicia acada un superávit crecente dende o ano 2015. Dende os 675 millóns de euros neste ano ata 2.266 en 2018.

Cadro 1.44**Exportacións e importacións de bens e servizos en Galicia. 2015-2018**

	2015	2016	2017	2018
Exportacións	29.638	30.274	32.153	33.879
Importacións	28.963	28.560	29.733	31.613
Saldo neto	675	1.714	2.420	2.266

Nota: Os datos do ano 2016 son provisionais. Os datos dos anos 2017 e 2018 son avance.

Datos en millóns de euros.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.